

Gabriel Magalhães

Ramon Llull és viu

Al cel amagat de la meua vida gaudeixo ara del centelleig d'una constel·lació formada per brillants estrelles de l'espiritualitat catalana. Era una cosa que no m'esperava. Fa uns anys, Catalunya i, en concret, Barcelona em semblaven massa riques, massa postmodernes perquè en elles hi hagués llampecs transcendents. Però sí que n'hi ha, i nombrosos. Tot comença per l'estrella polar del monestir de Montserrat. No obstant això, a aquest fulgor s'afegeixen altres resplendors: associacions, centres d'ensenyament, mitjans de comunicació. Sobretot persones: moltes persones i molt actives.

Quan vaig visitar el Museu Nacional d'Art de Catalunya, em vaig adonar que això venia de lluny. Aquelles figures romàniques amb mirada de llacuna serena entonaven un càntic gregorià fantasmal els ressons eteris del qual encara es poden escoltar en l'actualitat. Entre aquestes hipnòtiques imatges medievals i la grandiosa piròtècnica arquitectònica de la Sagrada Família hi ha un rumb de llum que no cessa. De fet, Barcelona pot presenciar avui dia la construcció d'un temple enlluernador que s'erigeix a un ritme pausat de catedral gòtica: una cosa excepcional, potser única, a l'Europa contemporània.

El meu últim descobriment en l'àmbit de la metafísica catalana ha estat l'obra d'aquest gran poeta, eminent professor i ciutadà compromès que és David Jou. Va ser una sorpresa més en un rosari de sorpreses. El vaig conèixer en aquest rusc de constants iniciatives que és la Fundació Joan Maragall, l'orquestra de patrons de la qual dirigeix la batuta eficaç i inquieta de Josep Carbonell. I els assajos, els poemaris d'aquest científic, m'han obligat a organitzar les meves idees sobre els trets de l'espiritualitat mil·lenària que hi ha a Catalunya.

En primer lloc, crida l'atenció el fet que la fe catalana gairebé sempre tendeixi cap a grans visions del món i del cosmos, com passa a l'obra de Jou. No es tracta, doncs, d'una creença provinciana, enclosa entre les quatre parets dels seus ritus i costums, sinó d'una ma-

nera de recórrer la Via Làctia. Quan un català té fe, els ulls se li omplen d'amplis panorames i, al final, acaba subjectant l'univers sencer a la seva mà, com li passa a la Mareddéu montserratina.

D'altra banda, l'espiritualitat dels catalans acostuma a ser il·lustrada. Esclar que això passa en altres zones d'Europa, però també hi ha qui planteja una fe de la senzillesa: una línia que valora la puresa de la

La cultura catalana ha aportat al món sobretot àmplies visions espirituals

ignorància. A Catalunya, les coses no solen passar així. Un entra al museu de Montserrat convençut que l'esperen calzes antics o casalles una mica arnoses, i surt enlluernat per aquella admirable col·lecció d'art. El mateix passa amb David Jou: a la seva obra, la cultura i la creença mútuament s'alimenten.

A més, gairebé sempre la transcendència catalana es transforma en acció social concreta. No es tracta d'una religiositat conformista, parada en el temps, sinó d'una vivència que comporta processos que aporten alguna cosa a la felicitat col·lectiva. Per això, quan llegim *L'avinguda i el laberint*, un bonic llibre de tons cívics, veiem el místic David Jou precipitat al terra dels problemes actuals de Catalunya. Fins i tot Montserrat, aparentment tan distant del món, es connecta amb la societat catalana a través d'una infinitat de vasos capil·lars pels quals circula la sang viva dels problemes quotidians.

Finalment, el català tendeix a ser seriós, rigorós en les seves pràctiques espirituals. No massa emocional, com al sud d'Espanya o a Itàlia, sinó exacte i minucios. La creença catalana és una cosa pulcra: límpida i continguda. Això es pot veure en la sobrietat de la poesia de Jou o en l'exactitud dels gestos dels monjos montserratins. També és possible comprovar-ho en la correspondència entre la doctora Magda Heras i el pare Ignasi Fossas, un llibre commovedor sobre la llum dels salms davant la foscor de la mort.

El curiós és que, disposant d'una tradició espiritual pròpia tan interessant, l'esquerra catalana de vegades es llanci sobre aquesta dimensió de la creença clavant-li dentades que, sincerament, semblen cosa de lleó hispànic. Diguem que la progressia no és capaç d'entendre l'oportunitat de diàleg que té davant seu. I tampoc no s'adona que, fins al moment, la cultura catalana ha aportat al món sobretot àmplies visions espirituals: per exemple, les d'aquest mallorquí genial que va ser Llull, les del prodigiós Gaudí o, fins i tot, els enginyosos deliris de metafísica comercial típics de Salvador Dalí. Si Catalunya articulés la seva fam de futur amb els seus vells sabors espirituals seria, en el seu conjunt, una enorme Sagrada Família per tots admirada. L'any en què se celebra el setè centenari de la seva mort, un descobreix que, en realitat, Ramon Llull continua viu. Viu en tantes persones que continuen avui la seva aventura. I aquesta aventura és horitzó de futur, i no simple memòria passada.●

G. MAGALHÃES, escriptor portuguès

Carme Alcoverro

Educar en la feina ben feta

Llegia aquest dies *L'amiga genial*, d'Elena Ferrante, on es narra la infantesa i l'adolescència de dues amigues al Nàpols dels anys cinquanta i seixanta. Hi ha unes pàgines magnífiques de com l'amiga de la narradora dissenya i fa unes sabates juntament amb el seu germà: l'amiga pel pur joc imaginatiu de creació, i el germà per fer diners. Tots dos volen un acabat perfecte com el faria el seu pare, i que fa que, com no podia ser altrament, resultin cares.

Encara que hi ha algun adult més o menys a prop, l'amiga aprèn a fer sabates, a més d'altres sabers, pel seu compte, fora de l'aprenentatge reglat, amb curiositat i plaer.

I de passada també n'aprèn la narradora, protagonista també de la història que sí que va a l'escola, per rivalitzar amb la seva amiga, que exerceix una forta influència sobre ella.

Tot plegat ens dona una visió de la força de l'amistat, des de ben menuts, i també de la importància de la llibertat i la motivació de l'autodidacte i de la dedicació i la implicació de l'aprenent d'artesà (segons s'ha calculat, calen 10.000 hores per aprendre a fer alguna cosa ben feta, tocar un instrument, etcètera).

Potser penseu que aquesta no és una labor exclusiva de l'escola. Sí, però, que ho és la d'educar en aquesta idea: de portes endins i de portes enfora. Els mestres no ho poden saber tot, ni cal, a la era d'internet. Del que no es poden estar és d'ensenyar a aprendre procurant relacionar

els aprenentatges amb la vida, com ens han ensenyat tants clàssics de la pedagogia, per així estimular els infants, tan plens de curiositat, i els adolescents de passió, a sentir el goig d'aprendre i a comprometre's en la pròpia educació amb la dedicació de l'artesà i la motivació de l'autodidacte.

Ens pot semblar utòpic, en un món on es planifica perquè les coses no durin, per la voracitat capitalista. I on el producte ben fet acaba sent un luxe només apte per als rics. Ara bé, hem de ser conscients que si no volem malbaratar els recursos que ens queden, i volem salvar el planeta i els nostres descendents, l'escola hauria d'educar en la idea de la feina ben feta.

Que només s'aprèn, com tots els valors, amb la pràctica i l'exemple.●

Francesc-Marc Álvaro

Faula de l'Intocable

Avui és un home jutjat per presumptes delictes molt greus en un tribunal. Quan tot acabi, se'ns dirà si és culpable o innocent del que se l'acusa. En aquests moments, ell tendeix a fer-se passar una mica per ximple. Diuen els que en saben que, a vegades, fer-se l'idiota va bé per eludir una condemna. Ja ho veurem. No cal descartar cap hipòtesi quan les coses arriben a cert punt. Òbviament, ell té dret a la presumpció d'innocència, de la mateixa manera que nosaltres tenim dret a subratllar que les seves declaracions presenten buits de memòria inaudits, per dir-ho amb elegància.

Arran de la seva imputació, una bona font, de total crèdit, em va fer saber directament una dada del passat del personatge. És un detall petit, aparentment: essent ja una figura rellevant del món de l'esport i vivint a la capital catalana, sembla que el noi era ben conegut pels seus veïns d'escala pel fet d'incomplir sistemàticament –reiteradament– el pagament de les despeses de la comunitat, la qual cosa el va fer molt popular –com no podia ser d'altra manera– entre les bones persones que van tenir la

La criatura que no pagava el rebut de l'escala on vivia seu ara al banc dels acusats

sort de coincidir en l'espai-temps amb algú cridat a responsabilitats tan altes. Malgrat els reiterats avisos, el ciutadà i esportista passava olímpicament –mai millor dit– de les seves obligacions essencials com a estandant d'aquell pis, la qual cosa xocava amb la seva imatge pública de bon xicot.

Deixar de pagar el rebut de la teva comunitat de veïns quan és evident que no passes dificultats econòmiques sinó tot el contrari no et converteix automàticament en un criminal, per descomptat. Només fa de tu un veí barrut i menyspreable. Per mantenir una actitud tan incívica i tan insolidària cal estar fet d'una certa pasta, sobretot per suportar les mirades i els comentaris de la resta de veïns. Hi ha persones que van així per la vida des de joves i, amb una mica de sort, poden semblar grans senyors, fins i tot altruistes admirables.

Penseu en el mític Fèlix Millet, un prohòmic dedicat a l'art de la rapinya, capaç d'enredar tothom que l'envoltava amb una habilitat sensacional, inclòs el consogre. Ara, el mèrit principal de Millet no és la seva tècnica refinada per enriquir-se de manera il·lícita, sinó el fet de conservar la màscara de gran patrici un cop s'ha destapat la seva naturalesa delinqüent. En això només ha estat superat per Rodrigo Rato, que manté el posat de senyoret encantat d'haver-se conegut.

La criatura que no pagava el rebut de l'escala on vivia seu ara al banc dels acusats i ha de passar llargues jornades explicant els seus negocis amb gent important. Tal vegada tot va ser un gran malentès, allò de la comunitat de veïns i el que va venir després. El malentès de pensar que, facis el que facis, ets intocable.●

C. ALCOVERRO, filòloga